

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Toril Wikesland

Vår dato
10.10.2017
Deres dato
11.07.2017

Vår referanse
17/00556-25
Deres referanse

Høring - Endringer i reglene om nydyrking - Forbud mot nydyrking av myr

Det vises til høringsnotat av 11.07.2017 fra Landbruks – og matdepartementet (LMD). Saken har vært til intern høring hos fylkeslagene og behandlet av styret i Norges Bondelag. Innledningsvis vil vi understreke at norsk landbruk er en del av klimaløsningene. Som en av få næringer har jordbrukssektoren redusert egne klimagassutslipp over flere tiår og kuttet klimagassutslipp siden 1990, også om vi inkluderer utslipp fra nydyrking av myr.

I Høringsforslaget

Høringsforslaget gjelder endring i jordloven for å kunne utvide forskrift om nydyrking til å omfatte hensynet til klima. Det foreslås et generelt forbud mot nydyrking av myr med adgang til dispensasjon fra forbudet i særlige tilfeller. LMD begrunner sitt forslag med signaler fra Stortinget, underlagsmateriale fra NIBIO og effekten av tiltaket.

1. Endring i jordloven

Av Jordlovens § 11 *Drift av jordbruksareal, nydyrking og driftsvegar* framgår det at «arealressursane bør disponerast på ein måte som gir ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med hovudvekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessig gode løysingar». **Norges Bondelag støtter departementets vurdering at et eventuelt forbud mot nydyrking av myr må hjemles i jordloven. Vi mener samtidig at høringsforslaget ikke balanserer jordlovens formål.**

2. Endring i nydyrkingsforskriften

Formålet med nydyrkingsforskriften er å sikre at nydyrking skjer på en måte som tar hensyn til natur og kulturlandskap. LMD mener gjeldende regler og avveining av hensynene fungerer. **«Norges Bondelag mener at forslaget avviker fra avveiningsprinsippet mellom natur, kulturlandskap og nå eventuelt klima på den ene siden, og gode driftsmessige løsninger på den andre siden.**

3. Signaler fra Stortinget

Klimaforliket 2012 fra behandlingen av Meld St. 21 (2011-2012) *Norsk klimapolitikk*, la til grunn bl.a. at nydyrkingsforskriften skulle revideres slik at hensynet til klima gjenspeiles i regelverket.

Ved behandling av Meld. St. 11 (2016-2017) *Endring og utvikling- En fremtidsrettet jordbruksproduksjon*, la næringskomiteen føringer for nydyrking av myr: «komiteens flertall, unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, peker på at potensialet for

lagring av karbon i myr er størst i dypmyr mens potensialet for oppdyrking av myr er tilsvarende størst på grunnere myr. For å ivareta både hensynet til matsikkerhet og hensynet til klimaet, mener derfor flertallet at det er viktig å skille mellom dypmyr og grunnere myr» Komiteen uttrykte også: «Nydyrking og drenering er viktige tiltak for å øke matproduksjon og redusere klimautslipp, og mener at den samlede virkemiddelbruken må innrettes slik at man oppnår mer nydyrking og drenering».

Nye tiltak for utslippsreduksjoner må sees i sammenheng med flere nasjonale målsetninger og øvrige virkemidler i landbrukspolitikken. Da Stortinget behandlet den nasjonale jordvernstrategien, ble regjeringen bedt om å komme med forslag for å øke nydyrkingen. **Norges Bondelag mener at forslaget om et generelt forbud mot nydyrking av myr ikke balanserer mål og føringer fra Stortinget. Forslaget vil gå utover fremtidige gode driftsløsninger, og det vil svekke muligheten for nydyrking. Et totalt forbud vil ramme svært ulikt geografisk, og svekke målet om variert bruksstruktur og landbruk over hele landet.**

4. NIBIOs underlagsmateriale

Det er stor usikkerhet om klimagassutslipp fra dyrket myr og lite data fra Norge. Felles for underlagsmaterialet er usikkerhet om anslagene. Slutningene i rapportene er heller ikke samstemte. NIBIO ble derfor bedt om en tilleggsutredning for å kvalitetssikre beregningene. Resultatet ble at anslagene for fremtidig nydyrking ble nedjustert, fordeling av dyp og grunn myr endret og beregningene for utslippsreduksjonene nedjustert.

Klimagassutslipp

Å bruke en standard faktor for alle arealer med myrvegetasjon med minst 30 cm tykt torvlag gir et unyansert bilde av utslippene. Tapet av CO_2 ved myr dyrking varierer mye og er avhengig av myrtype, klima og dyrkingsform. Produksjon av metan er betinget av høyt vanninnhold og mangel på oksygen i jorda. Naturlig myr er derfor en CH_4 kilde.

Utslippsfaktoren for lystgass ble i tilleggsrapporten økt fra 8 til 13kg $N_2O - N$ ha/år samtidig som det understrekes at utslippstallene fra lystgass er av de mest usikre. Myrtyper som er næringsfattige og inneholder lite nitrogen, utgir mindre lystgass. Utslippene påvirkes imidlertid primært av gjødsling og mindre av type myr.

Antall dekar myr

Klimaeffekten av forslaget vil være avhengig av hvor store arealer med myr som ville blitt nydyrket uten et forbud i fremtiden. Effekten vil være sterkt avhengig av i hvilken grad det fører til en tilsvarende økning i annet areal. Bønder som nydyrker jord prioriterer mineraljord framfor myrjord. Jorda må kunne bære stadig tyngre maskiner. Egnethet og arrondering for dyrking er avgjørende, ikke om dybden av torvlaget er over eller under 1 meter. Trenden er at myrandelen er synkende. Samtidig er det i enkelte områder og for enkelte bruk bare myr som er tilgjengelig for nydyrking.

Type myr

Klimautslippene varierer bla. med tykkelsen på torva. Defineringen av myr med minimum 30 cm tykt torvlag og med minst 40 % organisk materiale er for grovmasket. Når myr med torvlag rundt 30 cm nydyrkes og mineralmaterialet blandes inn i dyrkingssjiktet, unngår en at torvlaget omdannes til CO_2 .

Dyrkingsmetoder

Ulike dyrkningsteknikker påvirker klimautslippene. Dette drøftes ikke i høringsnotatet. Omgraving er en meget aktuell metode hvor det skisseres betydelige mindre klimagassutslipp. Forskere i NIBIO, NMBU, NORSØK og Landbruk Nordvest ser nå på hvordan man kan begrense klimagassutslippet ved dyrking av myr. NIBIO Fureneset er iferd med å etablere forskingsprosjektet *Karbon- og nitrogenrekneskap for omgraven og grøfta myr*».

Økt matproduksjon på norske ressurser

LMD fremhever at dyrket myr brukes hovedsakelig til grasproduksjon, mindre til poteter og rotvekster. Vi deler denne vurderingen, og understreker at restriksjoner for nydyrking av myr vil begrense mulighetene for matproduksjon på norske ressurser over hele landet, der melk og grovforbasert kjøtt vil bli direkte berørt.

Politiske ambisjoner og virkemidler påvirker fremtidig behov for gras. Økt norsk matproduksjon skal skje på norske ressurser. Grasbasert husdyrproduksjon skal øke i grasområdene. Et betydelig faglig arbeid skal bidra til bedre og økt bruk av grovfôr. Det er betydelig underdekning av storfekjøttkjøtt. For å dekke etterspørselen er det behov for 4500 flere mordyr hvert år fram til 2025. Andre forbrukertrender er økt etterspørsel etter grønt og rotgrønnsaker.

Norges Bondelag mener at underlagsmaterialet er preget av usikre beregninger og anslag. Det må sikres bedre kunnskap om utslippsmengder ved ulike typer myr og driftsmetoder. Forslag til nye tiltak må være kunnskapsbaserte slik at de treffer riktig, og balansere målet om reduserte klimautslipp samtidig som norsk matproduksjon sikres. Prosjekter som fremmer driftsformer som ivaretar både klimahensynet og sikrer driftsforholdene på den enkelte gård, må prioriteres. Høringsnotatets drøfting av fremtidig behov for gras mangler vurderinger av gras som alternativ til å importere fôrråvarer og som proteinkilde.

5. Effekt og konsekvenser

I beregningene er det benyttet anslag og standardiserte faktorer. Det er knyttet stor usikkerhet til disse, samt de bedriftsøkonomiske og samfunnsøkonomiske beregningene. Faktorene vil variere betydelig for den enkelte bonde basert på tilgang til alternative arealer, transportavstander, kvalitet, kostnader til jordleie eller kjøp av fôr. I følge NIBIOs utredning er det 12 kommuner i Aust Agder, Vest Agder, Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal som blir mest berørt. Det er ikke utredet hvem som blir berørt eller de praktiske konsekvensene. NIBIOs valgte kriteriene gir et utilstrekkelig grunnlag for å kunne begrunne forbudet. Basert på lokal kunnskap er det langt flere enn 12 kommuner som rammes.

Forslaget rammer urimelig enkelt områder og enkeltbønder som har liten tilgang på dyrkbar mineraljord. Dette blir bekreftet i tilbakemeldinger fra våre fylkeslag. Som det blir sagt fra flere «Dette forslaget favoriserer deler av landet. Det rår enkeltbønder som må ta en for stor ulempe på regjeringens valg av tiltak». Mange aktive jordbruksområder ligger i myrområder. Strukturutviklingen øker behovet for dyrkbare arealer i rimelig avstand fra driftssenteret.

Norges Bondelag mener at NIBIOs valgte forutsetninger gir et ufullstendig bilde av konsekvensene. Forslaget vil svekke utviklingsmulighetene for enkeltbønder og regioner i betydelig grad. Uten muligheter for utvikling vil matproduksjon flyttes til områder i landet med best tilgang på annet dyrkingsareal enn myr. Sett i et større perspektiv er klimaeffekten av total forbud mot dyrking av myr svært liten, mens konsekvensene er

store for de som blir berørt. Det samfunnsøkonomiske regnestykket i utredningen tar ikke hensyn til vedtatte landbrukspolitiske målsettinger som at økt matproduksjon skal skje på norske ressurser, med variert bruksstruktur og med et landbruk over hele landet.

II Samhandling, kunnskapsbasert og helhetlig politikk

Omdisponering av dyrkbar jord

Høringsnotatet berører ikke klimautslipp når myr omreguleres til andre formål som utbygging til vei eller boligutbygging. I dag omdisponeres om lag like mye dyrket og dyrkbar jord. Høringsforslaget er derfor ikke konsekvent i forhold til omdisponering av myr til ulike formål.

Statistikk

Årlig areal godkjent for nydyrking rapporteres i KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering). Det skilles ikke mellom myr og andre arealkategorier i rapporteringen. Det er behov for statistikk for hva som reelt blir nydyrket. Tilsvarende manglende gjelder omdisponering av både dyrkbar og dyrket jord. Dette bør sees i sammenheng når statistikkmetoder for hva som reelt blir nydyrket og hva som blir reelt bygd ned skal utvikles.

III Oppsummering

I Parisavtalen ble mat og matproduksjon gitt en særskilt stilling. Det slås fast at hensynet til matsikkerhet er av høyeste prioritet og at klimatiltakene må utformes på en slik måte at det ikke truer matproduksjonen: *“the fundamental priority of safeguarding Food Security and ending hunger, and the particular vulnerability of Food Production systems to the adverse impacts of climate change”*.

Myr utgjør en betydelig andel av dyrkbar jord og dermed nasjonens evne til å kunne øke egen mat og fôrproduksjon. Norges Bondelag sitt mål i klimaarbeidet er tiltak som reduserer klimagassutslippene pr produsert enhet gjennom optimalisert og klimatilpasset matproduksjon.

Norges Bondelag mener det er betydelig usikkerhet om omfang, effekt og konsekvenser av forslaget. Vi legger til grunn at det utarbeides et fullstendig grunnlag før departementet eventuelt fremmer et lovforslag for Stortinget.

Norges Bondelag konstaterer at forslaget om forbud mot nydyrking innebærer at:

- **konsekvensene er svært negative for enkelte områder og enkelte bønder**
- **tiltaket vil begrense arealbruken og muligheten for økt matproduksjon**
- **det settes ikke i sammenheng med øvrig klimaarbeid i landbruket**
- **det balanserer ikke målene i landbrukspolitikken**

På denne bakgrunn går Norges Bondelag imot forslaget om forbud mot nydyrking av myr. Norges Bondelag vil fremme klimahensyn ved nydyrking ved å innlemme nydyrking som en del av kunnskapsbasert rådgiving for bruk av gårdens ressurser. Myndighetene må prioritere forskning for utvikling av driftsmetoder, kartlegge konsekvenser og klimaeffekt.

Vår dato
10.10.2017

Vår referanse
17/00556-25

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Petter Bartnes

Per Skorge